



Napút-füzetek

47.

# Jan Wagner: Quittenpastete

Birsvers 17 + 1 magyar átköltésben

---

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár  
5. műfordítás-pályázatának anyaga



---

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár ötödik jelíges műfordítás-pályázatára (Jan Wagner *Quittenpastete* című versének átültetése) 187 pályamű érkezett. A bírálóbizottság, melynek Lator László örökös tiszteletbeli elnöke (Halasi Zoltán, Lackfi János, Virág Bognár Ágota) szeptember 1-jei ülésén három díjat és két különdíjat ítélte oda.

Az I. díjat Dányi Dániel, a II. díjat Mechler Anna, a III. díjat Molnár Krisztina Rita fordítása kapta.

A Magyar Fordítótárs Alapítvány által felajánlott különdíjat, az egy hét ott-tartózkodást az alapítvány balatonfüredi fordítótársában Balogh Virág Katalinnak ítélte a zsűri, a budapesti Goethe Institut különdíját, az ingyenes nyelvtanfolyamot pedig Szlukovényi Katalinnak.



## Országos Idegennyelvű Könyvtár

Dányi Dániel (I. díj): Birspástétom . . . . .	12
Mechler Anna (II. díj): Birsalmalekvár . . . . .	13
Molnár Krisztina Rita (III. díj): Birsalmasajt . . . . .	14
Balogh Virág Katalin (a Magyar Fordítótárs Alapítvány különdíja): Birsszelídítő . . . . .	15
Szlukovényi Katalin (a Goethe Institut különdíja): Birssajt . . . . .	16
Börcsök Zsófia: Birsalmasajt . . . . .	17
Bujdosó Tünde: Birsalmasajt . . . . .	18
Dávid Dániel Sándor: Birspástétom . . . . .	19
Götz Andrea: Birssajt . . . . .	20
Hétfári Andrea: Birs-etűd . . . . .	21
Kovács J. István: Birsalmalekvár . . . . .	22
László Géza: Birspástétom . . . . .	23
Nagy Olivér Mihály: Birspástétom . . . . .	24
Nyírfás Dezső: Birsalmasajt . . . . .	25
Szűcs Gábor Károly: Birsvelő . . . . .	26
Tátrai Zsuzsa: birsalmasajt . . . . .	27
Turóczy Zsófia: Birsalmalekvár . . . . .	28

---

---

A pályázatot támogatták:



Médiatámogatók:



---

# A lelemény gyümölcsei

## Egy műfordítás-pályázat margójára

Ha egyetlen szóban kellene összefoglalnom, milyen érzés fogott el a beérkezett száznyolcvanhét munka olvastán, talán így fogalmaznék: ámulat. Egyrészt afelett, hogy ez a pályázat egy apró magból (birsmagból?) mekkora fává terbélyesedett, hiszen az öt évvel ezelőtti induláskor huszonnyolc változatból, vagyis a mostani anyagnak mindössze egyhatodából szemezgethett a zsűri. Ha marketingszemponatok alapján nem akarjuk felülírni a tisztelt bírálók objektív ítéletét, Pangloss mester szélesen mosolygó amerikai változataként váltig állítva, hogy „a lehetséges pályázatok legjobbját” bíráltuk, meg kell bizonyosítani, hogy a mennyiségi ugrás nem hozott egyértelműen minőségit is. Legyünk persze igazságosak: ezúttal a pályázóknak cseppet sem volt könnyű dolguk, az alig negyvenéves német költő alaposan feladta a leckét magyar hangjainak. Mindamellet nagy örömmel tölt el, hogy a végeredménytől függetlenül csaknem kétszáz irodalomkedvelő, irodalombarokácsoló polgártársunk rendkívül intim viszonyba került egy igazán minőségi kortárs verssel, és ez a helyezésektől függetlenül is feledhetetlen élmény, kétségbevonhatatlan eredmény mind a díjazók, mind a díjazottak vagy díjazatlanok számára. Fogalmazunk sporthasonlaltal: nem mindegy, hogy milyen szintidőt fut valaki, de ha csak mindennap kocog egy kicsit, az is hatalmas lépés az egészség felé.

Halasi Zoli kollégám mesélte, hogy ráakadt a neten egy blogoldalra, ahol az Országos Idegennyelvű Könyvtár pályázatára készülődő laza és vagány fiatalok cseréltek eszmét Jan Wagner szövege kapcsán. Kezdetben avval ez egészséges, gyanakvó távolságtartással viszonyultak a költeményhez, amellyel rengeteg kortársunk közelíti a kortárs művészetet. Na, már megint mivel akarnak átverni, mivel akarják betömni a számat közpénzen, VALÓDI irodalom helyett – fogalmazódik meg, s persze nem mindig igazságtalanul, az alanyi olvasóban. Eleinte Wagner ügyében is szkeptikusnak mutatkoztak a fiatalok: na, ez aztán nem egy csúcsmű, lehet, hogy Jan úrfi mamája büszke lehet rá, de rajta kívül aztán nem sokan. Mikor később, fenntartásaikat levetkőzve a próbálkozók belemereszkedtek a szöveg élővízébe, kiderült ám, hogy ami kívülről egyszerű strandnak látszik, valójában fokozatosan mélyülő partszakasz. Előkerült a latin ábécé, az iskolás olvasókönyv, a bonyolult birsalmasajt-készítési eljárások folyamata, a birsalmakészítmények állaga, és még ezer olyan apró mozzanat, amely ott lapangott a műben, csak éppen a hátsó polcra téve. A szöveg valóban nem kevés kulturális átváltási problémát vet fel, hiszen a birs-végterméket mifelénk nem pástétomnak, hanem sajtnak nevezik, nem massa állagúra sűrítik, hanem szilárdra tömörítik, nem üvegben, hanem papírba vagy celofánba csomagolva tárolják. A német ábécében a „quite” jóval az „apfel, birne” kezdet után helyezkedik el, és bár a magyar ábécésorrend ígéretesen indul az almával, aztán a „birs” sajnálatos módon mindenképpen megelőzi a „körtét”. Illyés Gyula azt mondta, addig nem ért egy verset igazán, míg le nem fordította. Egyik egyetemi tanítványom pedig, miután a legapróbb részleteket, bonyolult motívumindázásokat is kinagyítva fél évig olvastunk egy belga régényt, a jegybeíratáskor ezt

---

mondta: „sose gondoltam volna, hogy ennyi minden van egy könyvben”... Ezt a mondatot életem eddigi legjelentősebb pedagógiai díjának tekintem.

Nagyon hálás vagyok hát Halasi Zoltánnak, amiért éppen ezt a szöveget szemelte ki átugrandó akadálynak. A fordítási nehézségekbe belegubancolódva, laokoóni küzdelembe bonyolódva, ki-ki jóval több időt töltött a verssel, mint amit egy afféle egyéjszakás kalandra szokás rászánni. Már-már költőietlen, minden fellengzősségtől mentes, szikár költeményről van szó ugyanis, melynek öntudatlanul bomlik ki líraisága. A fordítók szemlátomást nagyon nehezen állták meg, hogy ne tódítsanak egy cseppet, ne cukrozzák fel némi költészettel a fanyar birsalmasajtot. Az eredeti ugyanis helyyel-közzel egy háztartási kézikönyvbe, például a nagyapám által lelkesen forgatott, *Házunk tája aranybánya* című alapvető szakmunkába is elmenne. Másfelől a zsűri bírálati tevékenységét nagyban megkönnyítette a szapphói strófa könnyen felismerhető klasszikus formája, hiszen ez egyfajta szűrőként működött: amely pályázó nem ismerte fel vagy képtelen volt megvalósítani ezt a latinos lejtést, mondhatni eleve diszkvalifikálta magát, éppúgy mint a focista, aki valóságos labdazsonglőr, csak éppen – kézzel virtuózkodik. Neki a röplabdasporthoz tudjuk ajánlani, vagy azt, hogy végezzen el egy futballtanfolyamot. Statisztikai becslésem szerint az említett mennyiségű pályázóból körülbelül tizenöten tartották be többé-kevésbé szorosan a formát, és ami a legfurább, még olyan jelentkező is akadt, aki többoldalas tudományos traktátusban elemezte a szapphói strófa mibenlétét, majd fordításában nem tartotta be az oly részletekbe menően taglalt szabályokat... Márpedig a ritmus tükröztetése a magyar verzióban korántsem költői szabadság kérdése, hiszen a hangsúlyozottan antikos dikció és a fokozottan kortársi téma egymáshoz koccanásából születnek itt a lírai szikrák.

Az ámulattal kezdtem, és nem is feledkezem meg róla: egyik ámulatból a másikba estem ugyanis, látván, hogy a magasra tett léccről milyen sokféle tevékenység jutott a sportolni vágyók eszébe. Volt, aki megpróbálta egyszerűen átugrani, más művészi hókuszpókuszok közt verte le, megint más furfangosan átsettenkedett alatta, óvatosan megkerülte vagy éppen színes szalagokkal cicomázta fel, és így tovább. Hogy csak a papír alapú „hordozók” kérdését említsem: egyesek kézzírással, mások ódivatú írógépes kéziratban adták be szerzeményüket, megint másvalaki színes ceruzával rajzolt is nekünk birset, beföttet, hogy el tudjuk képzelni, ha még nem láttunk volna ilyesmit. Ezt a segédletet ezúton is köszönjük! Többen éppen akkorca cetlire nyomtatták a szöveget, amekkorán elfért, ezzel az eljárással még a méregzöld érzelműek is elégedettek lehetnek. A sóhajtozó amazonasi esőerdőket féltőkkel közlöm, hogy terveink szerint a jövő évtől csak digitális formában kérjük a pályamunkákat, és a feltétlenül szükségesnél semmiképp sem nyomtatunk többet.

Lássuk akkor a medvét, vagyis a bőség zavarát! Már a címválasztásnál kevesen érték be a prózai „birsalmasajttal”, itt is trükközések, figurázások sokaságával szembesültünk. Volt, aki „birsalmasajtát” emlegetett, ez különösen praktikus lehet birsalmabőr cipők ápolására, más a tükörfordított „pástétomot” részesítette előnyben, hiszen, a gyümölcsbőr is hús, ugye. Aztán akadt itt „birsalmalekvár”, „birsokcsonya”, a különlegességek közül pedig hadd idézzem a tükörnél is tükörebbre magyarított „krétai almát”, végül is az ananász jelentésben használt „pineapple”-t is emlegethetnénk „fenyőalmának”. Néhányan kony-

---

---

hamúvérszi szenvedéllyel vetették rá magukat a címre, és kicsit megbolondítva „birspitét” vagy „birslepényt” készítettek belőle. Fonetikailag a legízletesebbnek kétségtelenül a „birsvers”, illetve a nyelvtörő „birsdzsem” ígérkezik, utóbbival bízva el lehetne indulni a tavalyi versenyen, hiszen lengyel szónak is beillene: „brszdzem”. Akadt, aki ennél is messzebbre menve átvette az alkotó szerepét, és a szürreális „lámpáslekvár” címkét ragasztotta a szöveg befőttesüvegére.

Elképesztő az is, hogy az október fára aggatott lámpásaként megjelenített birsalmák (vagy körték?) a németben nem túl kacifántos jelzője mennyi változatban született újjá: öblös, tömzsi, duci, kitágult, rücskös, ragyás, kinyúlt, buggyos, hasas, púpos, meggyötört, dagadó, horpadt, rogyant, duzzadt, csálé, kiöblösödött, csorbult, felpuffedt, kerekded, dudoros, gömbölyű, kibelezett, kitömött, elkopott, kövér, pocakos... Ezen szinonimák némelyikét félreértések vagy félreértelmezések születték, tanulság azonban, hogy a vers éppoly bámulatosan tudja változtatni alakját, mint Pompom: hol sapka, hol szobafestő pemzli, hol egyujjas, kifordított bundakesztyű vagy papucs orrán pamutbojt.

Ugyanez a jelenség figyelhető meg a vers kezdő soraira íródott ezeregy változat esetében. Itt a gyűjtés mellé már tendenciákat is felvázolnák: a zömöt a költői lelkek képezték, akik nehezen viselték el, hogy egy lírikus ilyen prózaian fogalmazzon, éppen ezért úgy döntöttek, hogy némi csempészárúval, gimnáziumi tankönyvek lapjairól ösmerős metaforával, alliterációval feljavítják a német eredeti selejtes nyersanyagát. Muzsikusnak, mint tudjuk, dalból van a lelke, ezért – gondolták – egyszerűen képtelenség, hogy itt ne lehessen valami szépségeset rittyenteni.

Akad itt, aki az archaikumot kedveli, „ágak közt csüggő” vagy „függő” lámpásokról beszél, és még jó, hogy nyugatos szellemben nem lampadérokkal cseréli fel azokat. Más egy kis bányaipari kiruccanással toldja meg a verskalandot: „mikor október faágakkal aládúcolt tárnáiban felaggatta őket”. Romantikus lelkek kifestőkönyvnek nézték a költeményt, „az ághegyekre búvölt” vagy „varázsolt” lámpásoktól egészen biztosan kiütést kapna szegény józan, birspálinkát nem szopogató német kolléga. Hasonló stílromantika érhető tetten a kedélyes „mielőtt bebújik az ágakba a zimankós november” esetében, erre a mintára legalább tizenegy kincskereső kisködmönös verzió létrehozható: „miután eljött a szüretes szeptember”, „mielőtt beköszöntene fagyszakállas december”, „jégzegernyés január”, „fogkocantó február” és így tovább. Másutt a népies és külvárosias elemek keverednek a hónapmegjelölésnél: „idő van, midőn mindszent hava kiaggatja meggyötört lámpásait”... Operai tenorral kezdődik a következő ária, a végére viszont a művész bereked, és csak egy létigényi, elcsukló zárlatra futja: „midőn az október eljőve a faágakon lebegve, ütött-kopott gyertyalámpák ideje volt”.

Horrorváltozatok is színezték a palettát: a „fákon hintáló októberből mint lámpás buggyant elő” kicsit gusztustalan, bár kétségkívül sajátos húzás a birseket holttestből fakadó, világító kelésekhez hasonlítani. Sokan kacérkodtak szegény ártatlan hónap halálával, páran egyenesen „kötelet neki” kiáltással vetették rá magukat: „ha már az október a fákon lógott duci lámpákkal”.

Figyelmet érdemel egy-két szürreálisan meghökkentő fordulat, például a „mikor az október ággerincű gömblámpásokba hullott”. Ezt a minden egyes lámpába hullást elképzelni ugyan nehéz, a következő megoldást ellenben annál könnyebb: „mikor az október ékként tartotta a bentről kitérdelt lampio-

---

nokat". Itt ugyan az „ék”, gondolom, ékességet és nem vas- vagy faéket akar jelenteni, de szent igaz, hogy egy birsalma éppoly sajtáságos látványt nyújt, mintha egész manósereg térdepelne benne – igaz, egyik megoldásnak sincs nyoma abban a fránya eredetiben.

A költészetet hiányolók klubjában sokan alliterációhoz folyamodtak, hogy pótolják a szövegből hiányzó vitamindagot. Ez önmagában nem is hatalmas baj, csak éppen a kényszeres alliterálás esetenként idegen elemeket is behoz a jobb sorsra érdemes műbe. „Lehullt az idő, midőn az október ágára fűzte nyújtózó függőit” – itt csak remélni tudjuk, hogy az idő lehullás közben nem üti meg magát, figyelemre méltó és feltűnő azonban az „f-mánia”, amelynek következtében a fák fura, fityegő fülbevalós fruskákká lényegülnek át (remélem, fületek!). Egy szenvedélyes „l-rajongó” kezén, hipp-hopp, megpuhultak a birsek, amelyeket pedig a vers későbbi folyamán hosszan kell főzni, hogy fogyaszthatók legyenek: „függtek, mint lágy lampionok, október ágain”. A „p” betű megszállottja a gyereknyelvet hívta segítségül, így jött létre a következő, gügyögő verzió: „mikor az október ágakra pakolta puklis lámpásait”.

Mások a líra utolsó szalmaszálába, a rímbe kapaszkodva igyekeztek átevic-kélni a nyelv túlsó partjára. „Októberben itt az idő, / ágak közül birs jön elő” – harsan a betyáros csujogató, melynek egy évszakokat karakterizáló kalendárium lapjain is méltó helye lehetne. Álnok barátja a fordítónak a rímkényszer, ilyenkor „a széphangzás mián” kakukktojások kerülnek a szófészekbe, nem a vers szüli a rímet, hanem a rím a verset, azaz a nyúl viszi a puskát, avagy (stílszerűen) a lekvár teszi el a nagymamát. Íme: „az almák és a körték a nap lágy sugarát kerékbe törték” – milyen aranyos inkvizíciós mellékíze lesz itt a birsalmasajtnak! Iskolai évnytóra fokozottan ajánlom a következő sort: „már várva várták az alkalmat, / hogy az érett birsalma ősszel az ágra akadhat” (Donászy Magda verse, írta Weöres Sándor). Némelyik fordító így gondolkozhatott: „figyelj, költő kistesó, maj’ megmutatom, hogy köll ezt igazi gyenyerűen csinítani”. A végeredmény megindító: „az alma és körte nevében ott hamvasodik valami idelopott éden”. Ha költő vagy, légy költő, s ne hitvány, gyöngye kompótgáros!

Sokan kutakodtak elveszett költészet nyomában, és hitetlenkedve mustrálták a német szöveg kopárságát. Csak egy icipici adalékanyagot, ízfokozót, állagjavító metaforát szerettek volna a dunsztosüvegekbe csempészni. Így lettek a befőttek rendfenntartó csapatok: „pince csendjét vigyázó bakák”, a kosarak haditengerészeti egységek: „kosárlotta járt a konyhába”, és így keletkezett egy nem létező, de ettől még kétségkívül aranyos tájnyelvi fordulat is: „hordtuk a sárga kosárfiát”.

A költészetet hiányolók csoportján túl aztán ott a dévaj nyelvjátékosok harcra kész csapata. Ők viccnek vették a kihívást (vagy az tréfálta meg őket), és inkább átiratokat, semmint fordítást készítettek. Micimackó magyar rokonától származik ez a sor: „mihelyt az ősz felszúrta dudoros gömböckéit”. Elsőre nem is gondolnánk, micsoda kis garázda ez a hónap: „október az ágakba csimpaszkodott, behorpasztotta a lampionokat”! Egy másik pajkos megközelítésben, hipp-hopp, miniatűr Quasimodók himbálózna a fákon: „Ha az október az ágakra csente a púpos lámpásokat”. Aztán itt egy vállaltan nyóckeres, rágógumilaza rapszerűség: „a zoktóber dobta a zágak közé pufi lufijait”.

Egy kisebb csapat professzionális mezőgazdászai hozzáállásával érdemel figyelmet. A „mikor az október ágműbe fonta őket” – itt a mezőgazda azért a

---

---

zsargonnal együtt a fonás hagyományos népi mesterségét is népszerűsíti egy fél metafora erejéig. Bálint gazda pályázhatott álnéven a következő két szöveggel: „mikor októberben a termőágakra akasztja stb.”, illetve: „mikor az októberi gyümölcstermés lampionokként csüng alá”. A végén persze nem hazudtolja meg magát az alkotó, elköltöiesedik a szakmunka, hiszen a kertész elkérgesedett lelkében is dal lakozik.

A nyelv valóságos bumeráng, ha nem figyelünk, hátulról visszatér, és bumm, egyszer csak fejbe ver egy olyan jelentésáryalattal, amelyről nem is álmodtunk. Már az idegenszerű hangzást sem könnyű kiküszöbölni, egyik-másik fordítás egy német nemzetiségi összejövetelen is megállná a helyét: „adtunk egy kis cukrot, hőt, fáradságot”. Idegenszerűen főnevesíti jelzőjét a következő versenyző: „a sárga kerekdedek helye a konyhában van”, s a végére még egy pongyola léitigét is odacsap. Akinek nem elég költői „gyümölcszedés” szavunk, annak bizvást javaslom a „fától választani” megoldást. Ilyen elven az orrfújás „orrtól elidegenítés”, a hajvágás pedig „fejtől hajszármaztatás” is lehetne. Jó játék, hosszan üzhető. Megkapó képződményként találkozhattunk az abszolút környezetbarát, biogázval működő „széllámpával”. Néhol a költői hevület még a helyesírási szabályzaton is átgázol: „leszedtük a birst” – olvashatjuk, sőt, akadt, aki a címet is így adta meg, egy s-sel: „Birsajt”, majd tudós lábjegyzetben közölte, hogy a művelet szándékos, így egy betűt spóroltunk a nemzetgazdaságnak!

Az orvostudomány körébe tartozó félrefordítások külön kis tünetcsoportba sorolhatók. Rendhagyó anatómiai összefüggésekre világít rá a következő elhangolás: „fanyarság: nyersen csókra híz”. Rokon tünet ez is: „nyers szája felmondta a szolgálatot” – a diagnózis: szájbénulás. Volt olyan opus, amelyben a birsszelídítők „kosár sárgaságot” vittek a konyhába, ehhez csak azt fűzném hozzá: beteges. Az egészségügyi helyzet másutt még kritikussabbnak mutatkozott: „cipeltük ládászámra sárgán a konyhába”. Itt már egészen besárgultak a költészet szegényke hősei. Eredeti, bár kevésbé gusztusos találmány az izzadságízű birskompót: „cukrot, testünk melegét kavartuk majd a masszához”. Logopédust kíván egy fonetikai szószörnyecske: „hisz nyersen fanyarú”. Fajátofan látványof megoldáf. A gyümölcsöket nem szándékosan, de mégiscsak popóformához hasonlító próbálkozónak jobban belegondolva igaza van: „se nem körte, se nem alma: hátsó...” Aztán persze folytatódik a sor, s kiderül, hogy csupán egy szerencsétlen soráthajlás szülte a farformát: „hátsó / zug a kertben”.

Hölgyeim és uraim, bizonyos esetekben a harcedzett elemző kezéből is kihull a fegyver, eltátja száját és átadja magát a költészet hatalma feletti önfelelt ámulatnak. Háromgombócos fagyit fizetek annak, aki megfejtja a következő hieroglifát, és azt, hogy az alábbi verbális Dali-festmény miképpen következik a versből: „gyerekként porhanyós labdajáték”. Az alkalomhoz illően átfogalmazva József Attila Kosztolányi Dezső-s játékát: csak ámulok, és elmúlok.

A félreértések elkerülése végett hadd nyomatékosítsam: a fenti elménckedéssel eszem ágában sem volt pellengérré állítani vagy maiban szólva kicikizni a kétségkívül jó szándékú, a lelkesedés hevében olykor elhasaló fordítókat. Ezek a típusú veszélyek mindnyájunkra leselkednek. A vers kezes háziállat, de ha a fara felől kerülünk, irgalmatlanul fejbe rúg. Egy ízben egy kedves költőkolégámmal a pécsi egyetemre mentünk felolvasni, és miközben a közönség már gyülekezett, gyorsan odatoltam elé egy frissen született szövegemet, nézzen



---

már bele. Ha rábólint, felolvasom. Azt mondta, mehet a vers, csak gondoljam meg, hogy az első sorban biztosan ragaszkodom-e ehhez: „a partra érve ruháimat lehányom”. Igaz, ami igaz, egyszerű vetkőzésről lett volna szó, csak a vers anyaga még nem húlt ki rendesen, nem olvastam át elégszer ahhoz, hogy ezt az ordító, pontosabban okádó anomáliát kiszűrjem. Vagyis a titok itt is, mint minden más szakma esetében, az alaposság, a bíbelődő türelem és szorgalom. Főként mivel mesterségünket alig-alig tanítják valahol, a műfordításnak máig nincs rendes, tisztességes képzési rendszere, ahhoz hasonló, mint mondjuk a fociakadémia vagy a vízvezeték-szerelői szakiskola. Úgyhogy az időnkénti kudarcok ne szegjék vállalkozó kedvét senkinek, kalandra fel, a győzteseknek pedig gratulálunk: ez jó mulatság, (női és) férfimunka volt!

*Lackfi János*

Jan Wagner  
**Birsalmasajt**

majd ha október felakasztja végül  
domború lámpásait, itt az óra nagy  
kosárszám szedni s a konyhacsaphoz tolni  
a birset,

gömbjeit megmosni, az alma, körte  
rég megérett, egyszerű ízük édes.  
más a birs, mely szószedetemben ült meg  
hátral egy ágon

csendben, érdes, nyers zamatával ínyem  
sértve, friss húsát kimagozta gyorsan  
négy gerezdre felszeletelve hat kéz  
(két kicsi, négy nagy)

három árny sürgött, adagolt a gőzben  
cukrot és hőt, átalakítva azt, mi  
ellenállt, úgysem lehet ám fölérni  
ésszel a birset.

eltemettük hát kocsonyájuk öblös  
ibrikek mély, pincsesötét sorába,  
hol felizzik egy nap a körtesor dics-  
fény ragyogása.

---

A fenti, képzeletbeli fődíjas fordítás kollektív mű – patchwork a díjazott munkák-  
ból, melyeknek mindegyikében akadt egy-egy optimálisan kidolgozott részlet.

---

# Aranyalma

Jan Wagner (1971) kortárs német költő versének főszereplője a birs. Amit leír a versben, azt bármely, kertés házban nevelkedett költő felidézhetné mint szép emléket: októberben érett a birs, más volt, mint az édes zamatú alma, körte, de ha befőzték, jó kis csemege lett a téli napokban. A vers tartalma közhely. Ráadásul Wagner hétköznapi szavakat használ, és egy-két metaforától eltekintve („hasas lampion”, „a kert latinja”, „a napok pincéje”) nem él úgynevezett költői eszközökkel. A német vers tárgyyszerű, mégsem száraz. Keveset mond, éppen ezzel sokat. A hangütés végig személyes, a zárlat szélesebb távlatú. A német vers azért szép, mert arányos, azért hajlékony, mert fegyelmezett. Ezeket a jellemzőit a szapphói stófa virtuóz kezelésének köszönheti. Úgy is mondhatnánk, a költő rábízta magát az antik formára, és az (bábaként) mintegy kihúzza belőle a verset.

Mi marad a magyar fordításokban ebből az angolszász tárgyiasságból, ebből a latin eleganciából? Nem sok. Mint ahogy költészetünkben is kisebbségi helyet foglalnak el a nem romantikus, anyagszerű, formatisztelő alkotások. De legyünk méltányosak! Ez a látszólag banális (témájú) vers legalább három komoly akadályt támaszt.

1. Maga a szapphói stófaszerkezet – ezt nagyon kevesen vették észre, még kevesebben állították helyre a magyar fordításban, pedig ez a táncszerű metrum teremt meg a fülben az ismétlődés, a kitágulás, a fokozódás érzetét, a mondandó ezen a billegő, sorközépen meg-megszaladó ritmuson lépdelve egyensúlyoz, ez a hullámzó lüktetés viszi előre a verset. Azon kevesek közül is, akik próbálták megőrizni az antik metrumot, a többség a magyar klasszikusok (Berzsenyi, Babits) hangját idéző régies szólamokat adott a német költő szájába, aki pedig mai és modern.

2. A gyümölcsök betűrendje a német (Apfel, Birne, Quitte) és a magyar nyelvben (alma, körte, birs) teljesen más, ráadásul a magyar birs szónak semmilyen latin melléközöngéje nincsen; márpedig Wagner éppen ezzel játszik, hogy ti. a *Quitte* a német gyümölcs-ábécében és beérési idejében („ábécém leghátsó szegletében, a kert latinjában” – „*im hintersten winkel meines alphabets, im latein des gartens*”) egyaránt sereghajtó, *Apfel* és *Birne* megelőzik a sorban. Akik átsiklottak ezen a problémán, azok nyersfordítást adtak, vagy az időbeliséget térbelivé változtatták: „kertem leghátsó sarkában”, „az etimológia kertjének rejtekéből”, „tudatom rejtett zugában, a kert különcként” stb. Volt, aki köztes megoldásként zárójelben odaírta a német szót: „a birs (*quitte*) idomulva ábécém végéhez”, magát a latin nevet: „*quidonia oblonga*”, vagy helyette azt, hogy „krétai alma” – utóbbi a birs magyar elnevezéseként ismeretlen, előbbi kettő nyersfordításnak elmegy, amúgy megengedhetetlen. De sokan kíséreltek magyar megfelelővel, az eredmény nem túl épületes: „a birsalmák [adták] fáik... leghátsó göcsörtjét csak szavaimnak, deáknyelvén a kertnek”, „a birs... félszegen megbújt a fiktív gyümölcskosárkámiban, kert-lajstromomban”. Klisészerű megoldás ez is: „a birs azon a vén fán, mélységes mélyen a szavak erdejében”. Valamivel jobb ötletnek tűnik: „A birs, kertünk távoli lakója, a borsnál csak egy hanggal üdébb.”



---

3. Hasonló buktatót jelentett a verszárlat, amely egy bújtatott kérdő tómondatból („*wer konnte, wollte / quitten begreifen*”) és a hozzá csatlakozó mellékmondatok sorából áll („*ihr gelee...*”). A kérdő tómondat jelentése magyarul kb. annyi, mint: „ugyan ki foghatta fel, ki akar(hat)ta felfogni, mi is a birs”? Értsd: ki foghatta fel akkor, hogy ez az ehetetlen ízű, kemény gyümölcs zselé alakjában egyrészt tartalékolni, raktározni fogja a nyarat, másrészt az elsüllyedő gyerekből tartalékol világhírességet még ma is (a költőnek)? Itt nem sorolnám a fordítói melléfogásokat, a szó szerinti „aki tudta, akarta érteni...” típusú mellett a leggyakoribb a „*begreifen*” „megfogni, megtapintani”-szerű félrefordítása – annak ellenére, hogy a magyar verset az ilyen értelmezés nyilvánvalóan derékba törí, hiszen mi értelme volna a zselét tapogatni, ha már el van téve üvegbe és a polcon sorakozik? Nehéz dolguk volt tehát azoknak, akik megpróbálták sikerrel venni ezt a három akadályt. Tartalmilag pontos, egyszersmind formailag hű fordítás nem akadt a pályaművek között. De már az is dicséretes, ha stílusérzék, jó ízlés és ritmikai törekvések szerencsésen ötvöződtek az elkészült munkákban. (Egy jó tanács: mindig mutassuk meg másnak a kész vagy félkész munkát. Kell a külső fül próbája, hogy a fordításban ne maradjon homály, logikátlanság, stílustörés.)

A birset sokan azonosítják a legendás aranyalmával. Ezt adta volna a kígyó Éva kezébe az édenben, ezt gurította Erisz az Olümposz kapuja elé „a legszebbnek” felirattal, és ez termelt a főistenek lakodalmára a Heszperidák kertjében. Akár a tudás, akár a vizály (a szépség), akár az örök ifjúság jelképe, a birs nagyjából ugyanaz a sárga gyümölcs. A görögök mézzel főzték be („*melimelon*” – mézes alma, ebből lett a „*marmelon*” szó, a „*marmelád*” őse). A rómaiak még pórézagymát is tettek hozzá a fazékba. Jan Wagner, miközben a birs átlényegülését csodálja, egyúttal a vers alkímiájáról is beszél áttételesen. A forma az az edény, amelyben költői hév, munka és némi édesség hozzáadásával létrejön valamiféle sűrítmény, ha tetszik, velő a napok rég lehullt gyümölcséből. De ugyanez a forma fénylővé és kerekdeddé is teszi a verset, olyan lesz tőle, mint egy aranyalma. Ezt kellene a fordítónak az eredeti szellemét követve rekonstruálnia: a verset. Nem a lekvárt, az aranyalmát.

Halasi Zoltán

---

Jan Wagner

## Quittenpastete

wenn sie der oktober ins astwerk hängte,  
ausgebeulte lampions, war es zeit: wir  
pflückten quitten, wuchteten körbewise  
gelb in die küche

unters wasser. apfel und birne reiften  
ihrem namen zu, einer schlichten süße –  
anders als die quitte an ihrem baum im  
hintersten winkel

meines alphabets, im latein des gartens,  
hart und fremd in ihrem arom. wir schnitten,  
viertelten, entkernten das fleisch (vier große  
hände, zwei kleine),

schemenhaft im dampf des entsafters, gaben  
zucker, hitze, mühe zu etwas, das sich  
roh dem mund versagte. wer konnte, wollte  
quitten begreifen,

ihr gelee, in bauchigen gläsern für die  
dunklen tage in den regalen aufge-  
reiht, in einem keller von tagen, wo sie  
leuchteten, leuchten.

---

Jan Wagner

## Birspástétom

Dányi Dániel fordítása (I. díj)

csüggtek, október hol az ágra hagyta,  
horpadó, váró puha lámpatestek,  
birs-szüretkor púposodóra szedtük  
sárga szakajtónk,

konyhacsap fürdette, az alma, körte  
névcreérett, más keze főzte édes-  
ízbe, máshogy írja a konyhanyelv is:  
sajtnak a címkét

kerti ábécém teli konyhapolcán,  
bár a birsillat markáns, magoztuk,  
aprítottuk, felnegyedeltük (négy kéz  
nagy, kicsi kettő),

prés homályán, gőzben, a pára mélyén  
hővel, édessel szelídítve szánkhoz  
ellenálló ízeit, és ki tudta,  
fogta a birset,

eltemette mind kocsonyájuk öblös  
ibrikék mély pincsesötét sorába,  
hol felizzik egy nap a körtesor dics-  
fény ragyogása.

---

Jan Wagner  
*Birsalmalekvár*

*Mechler Anna fordítása (II. díj)*

hogya október felakasztja végül  
görbe lampionjait, itt az óra:  
birsszedés, nehéz kosarakba gyűjtjük,  
s visszük a sárgás

gömböket megmosni. az alma, körte  
rég megérett – egyszerű, édes ízük  
másmilyen, mint fámon birs az ábécé-  
cém legutolsó

szegletén; a kerti latin leírja,  
hogy kemény, kissé idegen az íze.  
négybe vágjuk, majd kimagoztuk (négy nagy  
s két kicsi kézzel),

árnszerűvé törte a prés a testét,  
kis cukor, hő, munka, s a nyers fanyarság  
nem csípi szánkat. aki megtehetette,  
mind belekóstolt,

lágyszélje öblös üvegbe rakva  
áll a pincében, a sötét napokra  
vár a polcon felsorakozva fénylőn,  
fénye ragyog szét.

---

Jan Wagner  
*Birsalmasajt*

Molnár Krisztina Rita fordítása (III. díj)

már ha október fahegyekre tűzte  
domború lámpásait, épp idő volt  
szedni birset nagy kosarakba, vízbe  
önteni sárgán

benn a konyhán. édesen alma, körte  
szép betűrendhez simulón megértek –  
máshogyan, mint ágai közt a birs el-  
rejtve a zugban

kerti névtanban besorolva hátra,  
mert kemény volt, s újzamatú. mi húsát  
négyfelé vágtuk, kimagozva (négy nagy  
kéz, kicsi kettő),

gőzben árnyként adtuk a cukrot és hőt,  
küszködést hozzá, ami nyersen össze-  
húzta szánkat. bárki akart fölérni  
ésszel a birshez,

íze húsöblű üvegekbe téve  
sorban áll polcán a sötét napokra,  
pincemélyén napjainak, hol egyre  
fénye világít.

---

Jan Wagner  
Birsszelídítő

Balogh Virág Katalin fordítása  
(a Magyar Fordítóház Alapítvány különdija)

régi égőkkel teliszórva már a  
kert (az ősz volt) hát mi csak erre vártunk:  
szedtük és hordtuk be a sárga birset  
telt kosarakkal

s vízbe dobtuk. ó, kerek alma s körte-  
szív: szerény, érett mosolyuk mi' édes!  
Ámde birsünk más, ha lepottyan, az jót  
koppan a földön,

serceg a szájban neve, húsa, íze –  
hát ez így nem jó! Pici, barna magját  
mind kivájtuk (két kicsi kéz de négy nagy  
is besegített),

gőzbe burkoltan daraboltuk egyre  
izzadó arccal s köveinket ízzé  
főztük. ám mégsem lehet így sem úgy sem  
bírní a birssel,

megpuhítottuk, üvegekbe zártuk,  
éjsötét kamránkba vetettük – és az  
izzik újból, mint ezeréves égő-  
sor, hunyorogva.



---

Jan Wagner

## Birssajt

Szlukevényi Katalin fordítása (a Goethe Institut különdija)

Hogyha október telaggatá a fákat  
sárga, buggyos lampionokkal, itt a  
nap kosárszám szedni s a konyhacsaphoz  
vinni a birset,

hogy beérjen: alma s a körte éppoly  
édesen, mint puszta nevük, nem úgy, mint  
kinn az ágon fennmaradó gyümölcsök,  
mint a latin kert

eldugott mélyén idegen, fanyar, nyers  
ízű ábécém. Kimagozva négy darabba  
vágta friss húsup sietőn a hat kéz  
(két kicsi, négy nagy),

három árny sürgött, adagolt a gőzben  
cukrot és hőt, átalakítva azt, mi  
önmagában csak megakadna torkán.  
Mind, aki tudta,

tett el a birsből a sötét időkre,  
s napjaink mélyében, a pincepolcon  
sorban őrzik most tele dunsztosokban  
friss ragyogásuk.

---

Jan Wagner  
*Birsalmasajtok*

Börcsök Zsófia fordítása

hajdanán ha fényeket aggatott ki  
bő ruhában ősz szele ágra-bogra,  
ládaszámra szedtük a bírsét, s toltuk  
konyha kövére

sárga testük. vízbe merítve ért meg  
alma s körte végül az édes névre –  
ám a birs, mely szószedetemben ült meg  
hátsul egy ágon

csendben, érdes nyers zamatával ínyem  
sérti. majd a húst darabokra vágjuk,  
négy gerezdre felszeleteltük (négy nagy,  
két kicsi kézfej),

birspüréköd árnyai, cukrot öntve,  
hőt keverve, lényüket adva száj nem-  
szokta ízt tereltek az édes útra.  
megtapogatni

vágyta mind, ki látta a birszselét, sok  
nagyhasú üvegben a régi polcon  
várva, szürke holnaputánra, ülnek  
s úsznak a fényben.

---

Jan Wagner  
*Birsalmasajt*

*Bujdosó Tünde fordítása*

amikor az ágakat az október  
öblös lampionokkal díszítette  
elérkezett a birsszedés ideje  
kosárszámra hordtuk a konyhába  
a víz alá

alma és körte érett a nevéhez  
az egyszerűen édeshez – más  
mint a fán csüngő cydonia oblonga  
a kert latinjában, kemény  
idegen aromájában

vágtuk, négyeltük, magoztuk  
– négy nagy és két kicsi kezecske –  
elmerülve a gyümölcsprés gőzében  
cukorral, tűzzel készül szorgosan  
amit a száj nyersen nem fogad

aki a birset érteni tudta, akarta  
zseléjét öblös üvegekben pincéje  
polcán sorakoztatta szomorúbb napokra  
emlékül a nyárból, amikor  
azok a fán fanyaran mosolyogtak

---

Jan Wagner

# Birspástétom

Dávid Dániel Sándor fordítása

mikor az ősz fellógatta dudoros  
lampionjait az ágak közé, ideje  
volt: birset szedtünk, és sárgán púposan  
kosárszám hordtuk

a konyhába víz alá. beérve alma  
és körte időre, édesre, csak úgy –  
másképp a birs, legrejtettebb szeglete  
kertről alkotott

fogalmaimnak: mintha latinul szólna  
az erős, idegen aroma. Vágtuk,  
négyeltük, magoztuk húsát (négy nagy kéz,  
két kicsi), gőz szállt

fel a présből, cukrot adtunk, fűtöttük,  
fáradtunk vele a forró ködben, mert  
nyersen nem ízlett. Kell-e, lehet-e a  
birset érteni,

a ringó zselét, polcokon soroló  
hasas üvegekben, pincében sötét  
napokra eltéve aznap, amikor  
ragyogott, ragyog.

---

Jan Wagner

# Birssajt

Götz Andrea fordítása

amikor az október az ágakra aggatta,  
lógó lampionokat, eljött az idő:  
birset szedtünk, sárgán, kosárszámra,  
behordtuk a konyhába

csap alá. alma és körte ragadt  
a birs nevéhez, az egyszerű édességhez –  
de máshogyan, mint a birsfán  
ábécémnek

eldugott sarkán, a latin szavú kertben,  
ahol az aromája nehéz, idegen. felvágtuk,  
négybe szabtuk, a húst kimagoztuk (négy  
nagy, két kicsi marok),

ködösen a kuktafőző gőzében, cukor, hő és  
igyekvés megadták az ízt, amit nyersen  
az íny hiába várt, aki akarta hát, érthette is  
a birs csínját

a zselét polcokon a hasas üvegekben,  
ahová borús napokra tették félre, sorba,  
a napokat őrző pincében, ahol ragyogtak,  
ragyognak.

---

Jan Wagner

## Birs-etűd

Hétvári Andrea fordítása

csüngve ágad elnehezült október  
ég ma buggyos lampionok havában  
szűz kosárba most szüreteltünk birset  
fénylik a konyha

nőttek – alma, körte – királyi rangba  
záporéhes egyszeri édes álom  
zegzugában birsfejek erdejének  
más ez a dallam:

ábécém a kerti latint zenélte  
zongorázta hús aromákra szomjas  
kéz – mi szelte, s elnegyedelte párban –  
két kicsi, négy nagy

turmixgőzben árnykezek óvta cukrot  
tűz nyitánya megmelegíti nyomban  
nyers ígéret, szádba se vedd a birset  
várd ki a végét:

lágyszélje telt üvegekben alszik  
tél-sötétre felsorakozva szépen  
polcok éke pince-napoknak éjét  
fénybe ragyogja

---

Jan Wagner  
*Birsalmalekvár*

Kovács J. István fordítása

ágait, október kidíszítette  
ósvi mécsesekkel, itt volt az idő:  
tépők a birseket, átázva hordtuk a  
házba a sárgát,

kosárról, kosárra, alma és körte  
érlelte édes zamatát simára –  
addig a birsek fáikon csüngtenek,  
hátsó sarkában

elmémnek, kertnek zugában, erélyes  
és fura ízzel. mi csak aprítottunk,  
vágunk négybe, magoltuk a húst (négy nagy  
kéz, kettő kicsi),

árnyalakok, présnek gőzében, cukrot,  
hőt, vesződséget tettek a nyersségbe,  
melytől a száj visszaretten. ki tudta,  
ki akarta a

birst megérteni, rossz napokra eltett  
paszta, üveghasban, polcokon sorba  
állva, pincéjében a napoknak, hol  
fénylett, hol fénylik.

---

Jan Wagner

# Birspástétom

László Géza fordítása

mikor az október fánkra aggatta  
öblös lámpásait, eljött az idő:  
szedtük őket font kosárba, hordtuk a  
sárga birseket

víz alá, a konyhába. ha az alma,  
körte megérik, egyszerűen édes,  
mint a neve – a birs más, kemény hangzás,  
leghátul, szélen,

furcsa, vad ízével álldogál gyümölcs-  
szavaim kertjében. mi negyedeltük,  
fejtettük a húsát (négy kéz leszelte,  
két kis kezecske

mérte), s árnyakként a forró léggőzben  
főztük, kevertük, édesítettük azt,  
mit nyersen nem bírt a száj. Ki érhetne  
fel a birsekhez,

és a zseléhez, mit telt üvegekben  
éjsötét napokra még olyan napok  
pincéjében raktunk polcokra, mikor  
fénylettek, égtek.



---

Jan Wagner

# Birspástétom

Nagy Olivér Mihály fordítása

amikor október az ágakra aggatott  
sok horpadt lampiont, idő volt  
gyümölcsseink kosárszám  
konyhánkra hordanunk,

sárgáját víz alá. tartózkodón édesült  
nevéhez a körte és az alma, nem úgy  
a birs, kertünk távoli lakója,  
ízében idegen és kemény,

a borsnál csak egy hanggal üdébb,  
ha kimondom, vágtuk, kimagoztuk  
húsát, négybe szeltük (nagy kéz négy  
volt, kicsi kettő),

formára, gyümölcsprés-gőzben,  
cukrot, hőt és munkát adtunk a nyersen  
ehetetlen birshez. ki tudta,  
akarta is érteni

zseléjét, amely öblös üvegekben  
várt sötétebb hónapokat, polcon,  
a napok pincéjében, ahol  
fénylettek, fénylenek.

---

Jan Wagner  
Birsalmasajt

Nyírfás Dezső fordítása

Mint aranyló gömb függ az ágon a birs,  
itt az idő szüretre, szedd szaporán,  
halmozz drága gyümölcsöt kosarakba,  
várja a konyha.

Puhul a vízben az alma, a körte,  
ízüknek bősége egyre növekszik,  
nem fanyar, édes a birs, más ízű lett,  
újjászületett.

Nincs szótáramban szó erre az ízre,  
idegen, új, gyönyörű, most szelni kell,  
negyedelni, kimagozni (közös tett,  
nőm, én, s a gyerek.)

Szálló gőzében, ott vár az ígéret:  
édes, puha lesz, add hozzá, ami kell,  
tűzet, cukrot, fáradozni se restellj,  
értsd meg a birset.

Birsalmasajt dagadó kocsonyája  
szép formát öltve sorakszik a polcon,  
kamrában virraszt át sötét napokat,  
fénye világít.

---

Jan Wagner

# Birszelő

Szűcs Gábor Károly fordítása

amit ágakra aggat az október,  
sok kövérke lampion, immár kellett:  
szedtük, kosárszám vonszoltuk a birset  
a konyha felé

s vízbe raktuk. nevéhez alma, körte  
méltóvá érett, szokott édeskésen –  
másképp, mint birs érik a fáján bent a  
hátsó szegleten,

szókincsem szélén: rébusza a kertnek,  
kemény és idegen zamattal. négybe  
vagdosztuk, magváltuk a húst (két kisebb  
és még négy nagy kéz),

a passzírozó gőzbe burkolt, mézet  
adtunk, tüzet s erőt ahhoz, mit nyersen  
nem tűr a száj. az, ki tudja s akarja,  
érti a birset,

a velejét, hasas üvegben polcon  
őrzi sorba rakva sötét napokra  
pincéje mélyén a napoknak, ahol  
fényt adtak, s adnak.

---

Jan Wagner  
*birsalmasajt*

Tátrai Zsuzsa fordítása

hogya október keze lombba tűzött  
sárga lámpássort, idejét jelezve  
bő szüretnek, nagy kosarakba szedtük,  
hordtuk a birset

csap alá. a körte vagy alma édes  
ízt adott szimplán, szelíden teremve –  
máshogyan ért meg a fanyar gyümölcsű  
birsfa a kertben,

függelékben, kerttudomány zugában,  
nyújtva fogvásós aromát az ínynek,  
négybe vágtuk és kimagoztuk (négy nagy  
kéz, kicsi kettő)

mint gyümölcsgőzben lebegő kis árnyak,  
cukros ízt, hőt fáradozással mértünk,  
mert a birs nyersen ehetetlen, ám ki  
tudta a lényét

megragadni, látni, zseléje fénylett  
télidőben nagy üvegekbe töltve  
pincepolcán hajdani napjainknak,  
hol ragyogón él.

---

Jan Wagner  
*Birsalmalekvár*

Turóczy Zsófia fordítása

mikor az október a fákra rakta,  
kitömött lámpások, érkezett az  
idő. kosárszámra szedtük a sárga  
birset és vittük

be a konyha csapja alá. a körte  
meg az alma édesre értek, máshogy,  
mint a fán a birsalma, ábécém  
vége felé, a

kert latinjában, kemény, idegen  
az íze. felvágtuk, negyedeltük, ma-  
goztuk a húst. (két kicsi, négy nagyobb kéz),  
majd a facsart szaft

fülledt gőzébe burkolózva, cukor,  
hőség, fáradtság olyan dologgá  
váltak, ami nyersen eddig titkolta  
édes zamatát.

a birsalmát érteni kell, a zselét,  
az üvegek sorban a polcon állnak,  
a pince mélyén, s a sötét napokon  
fénylenek egyre.



**Jan Wagner**

**J**an Wagner 1971 októberében, Hamburgban született. Schleswig-Holstein tartományban, Ahrensburgban töltötte fiatalkorát. A Hamburgi Egyetemen anglistikát hallgatott, majd a dublini Trinity College-ban tanult. 1995 óta Berlinben él. A berlini Humboldt Egyetemen magiszteri dolgozatában az ír költészet legújabb generációjával foglalkozik. 1995-től 2003-ig Thomas Girsttel közösen adták ki Marcel Duchamp után irodalmi doboznak nevezett, *Die Aussenseite des Elementes* címen évente kétszer megjelenő nemzetközi irodalmi magazinjukat, mely laza ofszetnyomású oldalakból állt, és az olvasók megkomponálhatták saját irodalmi kánonjukat.

2001-ben a Berlin Verlag kiadta első verseskötetét *Probebohrung im Himmel* (*Próbafúrás az égben*) címmel. Azóta szabadúszó: költőként, műfordítóként és kritikusként keresi kenyerét. A Frankfurter

Rundschauban és más folyóiratokban publikál. Charles Simic, James Tate, Jo Shapcott, Simon Armitage és mások műveit fordította német nyelvre. Björn Kuhliggkel közösen szerkesztette a DuMont Verlagnál 2003-ban megjelent *Lyrik von Jetzt. 74 Stimment*, a fiatal és még fiatalabb német nyelvű Költészeti antológiát. Az antológia második kötete (*Lyrik von Jetzt 2*) ugyancsak Björn Kuhliggkel, a Berlin Verlagnál látott napvilágot 2008-ban.

2010-ben tagja lett a Darmstadtban székelő Német Nyelvi és Költészeti Akadémiának (Akademie für Sprache und Dichtung).

Magyarul a Pannonhalmi Szemlében jelent meg három verse a *Probebohrung im Himmel* című kötetéből, Tatár Sándor fordításában.

Kötetei: *Der Wald im Zimmer*. Berliner Taschenbuch Verlag, 2007 (Líra és próza, Björn Kuhliggkel közösen); *Achtzehn Pasteten*. Berlin Verlag, 2007 (Versek); *Guerickes Sperling*. Berlin Verlag, 2004 (Versek); *Probebohrung im Himmel*. Berlin Verlag, 2001 (Versek); *Australien*. Berlin Verlag, 2010 (Versek)

Napkút Kiadó Kft.  
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.  
Telefon/fax: (1) 225-3474  
E-mail: napkut@gmail.com  
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György  
Szerkesztő: Virág Ágota  
Szöveggondozás: Bognár Antal,  
Kovács Ildikó  
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence